

BÀI 2

Kết quả cần đạt

- ***Nắm được nội dung, ý nghĩa và một số nét nghệ thuật tiêu biểu của truyện Thánh Gióng. Kể lại được truyện này.***
- ***Hiểu được thế nào là từ mượn (đặc biệt là từ Hán Việt) và bước đầu biết cách sử dụng từ mượn.***
- ***Nắm được những hiểu biết chung về văn tự sự.***

VĂN BẢN

THÁNH GIÓNG⁽¹⁾

(Truyện thuyết)

Tục truyền đời Hùng Vương thứ sáu, ở làng Gióng⁽²⁾ có hai vợ chồng ông lão chăm chỉ làm ăn và có tiếng là phúc đức. Hai ông bà ao ước có một đứa con. Một hôm bà ra đồng trông thấy một vết chân rất to, liền đặt bàn chân mình lên ướm thử để xem thua kém bao nhiêu. Không ngờ về nhà bà thụ thai⁽³⁾ và mười hai tháng⁽⁴⁾ sau sinh một cậu bé mặt mũi rất khôi ngô. Hai vợ chồng mừng lắm. Nhưng lạ thay ! Đứa trẻ cho đến khi lên ba vẫn không biết nói, biết cười, cũng chẳng biết đi, cứ đặt đâu thì nằm đấy.

Bấy giờ có giặc Ân đến xâm phạm bờ cõi nước ta. Thế giặc mạnh, nhà vua lo sợ, bèn sai sứ giả⁽⁵⁾ đi khắp nơi rao tìm người tài giỏi cứu nước. Đứa bé nghe tiếng rao, bỗng dưng cất tiếng nói : "Mẹ ra mời sứ giả vào đây". Sứ giả vào, đứa bé bảo : "Ông về tâu với vua sắm cho ta một con ngựa sắt, một cái roi sắt và một tấm áo giáp⁽⁶⁾ sắt, ta sẽ phá tan lũ giặc này". Sứ giả vừa kinh ngạc⁽⁷⁾, vừa mừng rỡ, vội vàng về tâu vua. Nhà vua truyền cho thợ ngày đêm làm gấp những vật chú bé dặn.

Càng lạ hơn nữa, từ sau hôm gặp sứ giả, chú bé lớn nhanh như thổi. CƠM ăn mấy cũng không no, áo vừa mặc xong đã căng đứt chỉ. Hai vợ chồng làm ra bao nhiêu cũng không đủ nuôi con, đành phải chạy nhờ bà con, làng xóm. Bà con đều vui lòng gom góp gạo nuôi chú bé, vì ai cũng mong chú giết giặc, cứu nước.

Giặc đã đến chân núi Trâu⁽⁸⁾. Thế nước rất nguy, người người hoảng hốt⁽⁹⁾. Vừa lúc đó, sứ giả đem ngựa sắt, roi sắt, áo giáp sắt đến. Chú bé vùng dậy, vươn vai một cái bỗng biến thành một tráng sĩ⁽¹⁰⁾ mình cao hơn trượng⁽¹¹⁾, oai phong, lẫm liệt⁽¹²⁾. Tráng sĩ bước lên võ vào mông ngựa. Ngựa hí dài mấy tiếng vang dội. Tráng sĩ mặc áo giáp, cầm roi, nhảy lên mình ngựa. Ngựa phun lửa, tráng sĩ thúc ngựa phi⁽¹³⁾ thẳng đến nơi có giặc, đón đầu chúng đánh giết hết lớp này đến lớp khác, giặc chết như rạ. Bỗng roi sắt gãy. Tráng sĩ bèn nhổ những cụm tre cạnh đường quật vào giặc. Giặc tan vỡ. Đám tàn quân⁽¹⁴⁾ giẫm đạp lên nhau chạy trốn, tráng sĩ đuổi đến chân núi Sóc (Sóc Sơn)⁽¹⁵⁾. Đến đấy, một mình một ngựa, tráng sĩ lên đỉnh núi, cởi giáp sắt bỏ lại, rồi cả người lẫn ngựa từ từ bay lên trời.

Vua nhớ công ơn phong⁽¹⁶⁾ là Phù Đổng Thiên Vương⁽¹⁷⁾ và lập đền thờ ngay ở quê nhà.

Hiện nay vẫn còn đền thờ ở làng Phù Đổng, tục gọi là làng Gióng. Mỗi năm đến tháng tư, làng mở hội to lắm. Người ta kể rằng, những bụi tre đằng ngà⁽¹⁸⁾

Tranh của họa sĩ Nguyễn Tư Nghiêm

ở huyện Gia Bình vì ngựa phun lửa bị cháy mới ngả màu vàng óng như thế, còn những vết chân ngựa nay thành những ao hồ liên tiếp. Người ta còn nói khi ngựa thét ra lửa, lửa đã thiêu cháy một làng, cho nên làng đó về sau gọi là làng Cháy⁽¹⁹⁾.

(Theo Lê Trí Viễn)

Chú thích

(1) *Thánh Gióng* : đức thánh làng Gióng (*thánh* : bậc anh minh, tài đức phi thường, có khi được coi như có phép mầu nhiệm, thường được thờ ở các đền như đức thánh Tản Viên, đức thánh Trần – Trần Hưng Đạo, ...).

(2) *Làng Gióng* : trước đây thuộc huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh, nay thuộc huyện Gia Lâm, Hà Nội.

(3) *Thụ thai* : bắt đầu có thai (có chửa, mang bầu, ...).

(4) *Mười hai tháng*: đây là sự mang thai khác thường (người bình thường chỉ mang thai chín tháng mười ngày thì sinh con). Trong truyện cổ dân gian, chi tiết này biểu hiện "sự ra đời thần kì".

(5) *Sứ giả*: người vâng mệnh trên (ở đây là vua) đi làm một việc gì ở các địa phương trong nước hoặc nước ngoài (*sứ*: người được vua hay nhà nước phái đi đại diện; *giả*: kẻ, người).

(6) *Áo giáp*: áo được làm bằng chất liệu đặc biệt (da thú hoặc sắt, ...) nhằm chống đỡ binh khí, bảo vệ cơ thể.

(7) *Kinh ngạc*: thái độ rất ngạc nhiên trước hiện tượng kì lạ và bất ngờ.

(8) *Núi Trâu*: xưa thuộc đất Vũ Ninh, nay thuộc huyện Quế Võ, tỉnh Bắc Ninh.

(9) *Hoảng hốt*: chỉ tình trạng sợ sệt, vội vã, cuống quýt.

(10) *Tráng sĩ*: người có sức lực cường tráng, chí khí mạnh mẽ, hay làm việc lớn (*tráng*: khoẻ mạnh, to lớn, cường tráng; *sĩ*: người trí thức thời xưa và những người được tôn trọng nói chung).

(11) *Trượng*: đơn vị đo bằng 10 thước Trung Quốc cổ (tức 3,33 mét); ở đây hiểu là rất cao.

(12) *Lẫm liệt*: hùng dũng, oai nghiêm.

(13) *Phi*: ở đây là thúc ngựa chạy nhanh như bay (*phi*: bay).

(14) *Tàn quân*: quân bại trận còn sống sót.

(15) *Núi Sóc*: nay thuộc huyện Sóc Sơn, Hà Nội.

(16) *Phong*: ban cho, tặng thưởng (chức tước, đất đai, học vị, ...).

(17) *Phù Đổng Thiên Vương*: vị thiên vương ở làng Phù Đổng (*thiên vương*: ở đây hiểu là vị tướng nhà trời; *phù*: giúp đỡ; *đổng*: chỉnh đốn, trông coi).

(18) *Tre đằng ngà*: giống tre có lớp cật ngoài trơn, bóng, màu vàng.

(19) *Làng Cháy*: một làng ở cạnh làng Phù Đổng.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Trong truyện *Thánh Gióng* có những nhân vật nào? Ai là nhân vật chính? Nhân vật chính này được xây dựng bằng rất nhiều chi tiết tưởng tượng kì ảo và giàu ý nghĩa. Em hãy tìm và liệt kê ra những chi tiết đó.

2. Theo em, các chi tiết sau đây có ý nghĩa như thế nào?

- Tiếng nói đầu tiên của chú bé lên ba là tiếng nói đòi đánh giặc.
- Gióng đòi ngựa sắt, roi sắt, giáp sắt để đánh giặc.

- c) Bà con làng xóm vui lòng góp gạo nuôi cậu bé.
- d) Gió lớn nhanh như thổi, vươn vai thành tráng sĩ.
- đ) Gậy sắt gãy, Gió nhỏ tre bên đường đánh giặc.
- e) Gió đánh giặc xong, cởi áo giáp sắt để lại và bay thẳng về trời.

3. Hãy nêu ý nghĩa của hình tượng Thánh Gió.

4*. Truyền thuyết thường liên quan đến sự thật lịch sử. Theo em, truyền *Thánh Gió* có liên quan đến sự thật lịch sử nào ?

Ghi nhớ

Hình tượng Thánh Gió với nhiều màu sắc thần kì là biểu tượng^(a) rực rỡ của ý thức và sức mạnh bảo vệ đất nước, đồng thời là sự thể hiện quan niệm và ước mơ của nhân dân ta ngay từ buổi đầu lịch sử về người anh hùng cứu nước chống ngoại xâm.

(a) *Biểu tượng* : hình ảnh được rất nhiều người cùng thừa nhận là tiêu biểu cho một đặc điểm hay phẩm chất nào đó của một sự vật, một nhân vật hoặc một cộng đồng.

LUYỆN TẬP

1. Hình ảnh nào của Gióng là hình ảnh đẹp nhất trong tâm trí em ?
2. Theo em, tại sao hội thi thể thao trong nhà trường phổ thông lại mang tên *Hội khoẻ Phù Đổng* ?

ĐỌC THÊM

*Ôi sức trẻ ! Xưa trai Phù Đổng
Vươn vai, lớn bóng dẫy nghìn cân
Cưỡi lưng ngựa sắt bay phun lửa
Nhỏ bụi tre làng, đuổi giặc Ân !*

(Tố Hữu, Theo chân Bác)